

Alsótanya városa

A mai Mórahalom elődje, Szeged-Alsóközpont névvel Szeged alsótanyai részének sűrűn lakott központjaként 1895-től létezik, mint közigazgatási egység. Ide tartozott még Ásotthalom, Ruzsa, Zákányszék, Domaszék és Öttömös átokházi része. Mórahalom önálló községgé 1950-ben vált, majd 1970-ben nagyközségi rangot kapott. A következő mérőszámok az 1989-es városi nyilvántartás. Az 5800 lakos 60 százaléka él a belterületen, ebből is kiténik, hogy a tanyai élet-

forma is napjaink valósága. A megélhetés alapja elsősorban a mezőgazdaság. Az ipari létesítme-

nyek zöme szegedi vállalatok telephelye, egysége. A kereskedelmi ellátás elsősorban az Áfész üzlet-

hálózatára épül, de teeszgazdabolt, sőt ipari minitabolt és magánüzletek is színesítik a palettát.

A mai állapot: lehetőség

A tanácselnöktől előláróban azt tudakoltam, hogy valóban város-e ez a település? **Murányi György:**

— Az utóbbi években sikerült olyan intézményhálózatot, infrastruktúrát kialakítani, amely alapot adhat, hogy pár év múlva a térség lakossága és az itt élők egyaránt városnak érzik majd. A mai állapot: lehetőség.

— Mit tart fő momentumoknak?

— Három év alatt 350 családi ház építési telket alakítottunk ki. Az alapvető víz és villany mellett, társulati formában, a szennyvízelvezetést is megoldottuk. Az 1986-os „lánggyújtást” követően, önerős be-

ruházásban, az egész belterületen kiépült a gázvezeték. A szilárd burkolatú úthálózat kiterjesztése még jó pár esztendőig eltarthat. A legutóbb üzembe helyezett létesítményeink a tornaterem és uszoda. Egységügyi, kulturális létesítményekkel, lehetőségekkel is gazdagodtunk.

— Az adósságok?

— A régi benzinkút már elavult. Éppen most alakult egy kft., amely a nyári szezonra a Bajai út mellett új töltőállomást és kamionparkolót létesít. A telefonellátás is van mit javítani. Egy kétszázötven vonalas bővítés szervezésén vagyunk túl, s remélhetően, a bekötések is meglesznek az idén.

Étkezés: napi 53 forintból

A nyírott sövények között fenyők állnak, mögöttük alacsony, sárgára színezett régi házak alkotnak koszorút. Ez a Csongrád Megyei Tanács Módszertani Szociális Osztóháza, ahol **Katona Júlia** intézetvezető irodájában, széntüzelésű kályha melegében beszélgettünk.

— Mit jelent az intézmény nevében a „módszertani” megjelölés?

— Külön csoportunk viseli ezt a nevet. Tagja a megyei vezető gondozónő és egy pszichológus is, az ő feladatuk az időskorúakkal foglalkozó egészségügyi dolgozók továbbképzése, új gondozási módszerek átadása. A közeljövőben azonban Hódmezővásárhelyre települnek, mert igazi módszertani szociális otthon megteremtésére nálunk nincsenek meg a feltételek.

— Mióta működik az otthon?

— 1956-tól 1974-ig tbc-s betegek rehabilitációs intézetként működött. A gyógyult betegek itt befejezheték iskolai tanulmányaikat, sőt kétféle szakmát is szerezhettek. Amióta elfogytak a tbc-s betegek, az új feladat az idősek elhelyezése volt.

— Kik és miért kerülnek ide?

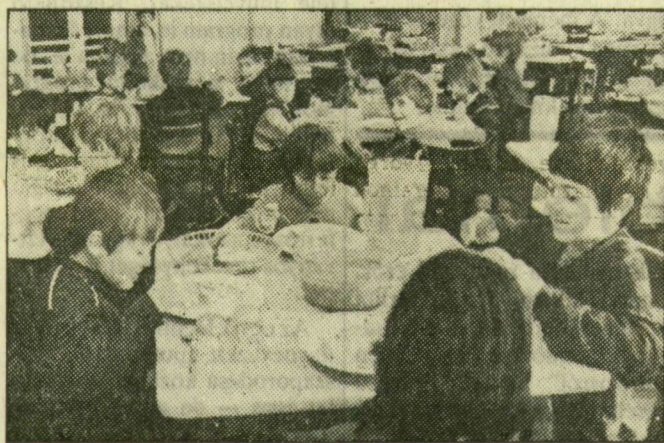
— A mai családok működése nem engedi meg — vagy legalábbis csak nagy nehézségek árán — idős, nehezen mozgó, esetleg ágyhoz kötött családtagok gondozását. Jelenleg 52 férfi és 88 nő lakja az otthont, amely 140 férőhelyes, tehát „telt ház” van. Az igény ennél sokkal nagyobb lenne.

— Fizetniük kell a gondozásért?

— 2070 forint a havi gondozási díj. A felvételinek nincsenek feltételei, az idős szülők gyermekeinek anyagi helyzetétől függetlenül fölvezzük azt, akit lehet. Korlátozást csak a férőhely jelenít.

— Valószínűleg nem a gondozási díjból látják el a lakókat.

— Megkapjuk az éves költségvetésből nekünk jutó

részt, amelyhez idén először nem kapunk külön támogatást! Az étkezésről szólva például ez azt jelenti, hogy 53 forintból kell naponta háromszor jóllakolni ezeket az embereket. Egy héten kétszer tartunk „tészta napot”, így spóroljuk össze a hétvégi jobb ebédeket.

— Ez az összeg rendkívül alacsony!

— Sajnos, máshonnan kell összeszedgetni a kiegészítéshez szükséges pénzt. Takarításhoz szükséges pénz. Takarítások, textilvásárlások — az itt lakók egy részét ruhával is el kell látnunk —, karbantartások elhalasztása, takarékoskodunk. De így sem tudom, hogy mi lesz velünk ebben az évben az ugrásszerűen emelkedő árak mellett.

— Mivel töltik napjaikat az idős emberek?

— Mentálhigiénés csoportunk az egészségügyiekkel összedolgozva gondoskodik a lakók idejének kitöltéséről. Filmeket nézhetnek, úti beszámolókat hallgatnak, de egészségükkel is törődünk — a magától értetődő rendszeres orvosi vizsgálaton túl. Allandó tornáztatással elérjük, hogy jelenleg nincs ágyhoz kötött fekvőbetegünk (korábban 10-14 is volt).

— Az ide került emberek kapcsolatban maradnak a családjukkal?

— A lakók több mint fele Mórahalomról — és vonzáskörzetéből — került ide. A családjuk tehát közel van, és látogatják is őket. De sikerült már megromlott szülő-

gyerek kapcsolatokat is helyrehozunk.

— Hogy keresnek az itt dolgozók? Ilyen költségvetésből nehéz lehet jó fizetéseket adni.

— A gondozónők — három műszakos munkarend mellett — 6-7000 forintos fizetést kapnak bruttóban! Nem is jön hozzánk senki dolgozni...

Körbejártuk az épületeket. A nem dohányzók számára fenntartott társalgóban többen is beszélgetnek, halkan szól a rádió. Egy másik szobában a közeli jelműbálra készült, színes maradék anyagokból varrott ruhák lógnak, krepp-papír virágokkal díszítve.

A családoknak fenntartott épületrészben délutáni pihenése közben zavarom meg **Gulyás Péternét**. Kis szobája falán családi fényképek.

— Hogy érzi itt magát?

— En nagyon szereték itt! Fejőnő voltam, aztán megbetegedtem, magas lett a vérnyomásom, többször összeesem. Az orvos állandó felügyeletet javasolt, és bár a családom nagyon ellenezett, bejöttem az otthonba.

— És a férje?

— Az első uram, szegény, már régen meghalt, a második férjemmel pedig itt ismerkedtem meg az otthonban, így aztán itt sem vagyok egyedül. Bár a férjem most kórházban van, remélem, hamarosan meggyógyítják...

Sztrájk-előzetes

A park csupasz ágait mutatja a szürke januári égnék. Köztük a buszmegálló kis téglapületében a lehet parásítja az ablaküveget, a vaskályhában alig parázslak a szén.

— Hallott-e a buszvezetők csütörtökre tervezett sztrájkjáról? — kérdezem az egyik várakozó hölgyet.

— Fölháborítónak tartom! Ilyen alapon mindenki sztrájkolhatna, hiszen már nem lehet megélni. Még-hogy kevés a fizetésük?... És az enyém nem kevés? Inkább tisztességesen járnának a buszok. A sztrájk nem megoldás!

A megállóba begördülő busz előtt várakozó férfinak más volt a véleménye:

— En nem két órát, hanem három napot sztrájkolnék! Teljesen igazuk van!

A buszvezető, névtelenül ugyan, de elmondta, mit gondol:

— Nekem még nem mondtak bent semmit, de ha lesz sztrájk, én csatlakozom! Hogy miért? Mert sok a túlóra, és kevés a fizetés! 240 órát kell havonta dolgozni, és kapunk 6 ezer forintot.

— Mennyi fizetést tartana elfogadhatónak?

— Legalább 8-9 ezer forintot!

Három idős néni még semmiről sem hallott. Ok csak ennyit mondtak:

— És hogy megyünk be Szegedre, az orvoshoz?

A családi vállalkozás

Ha egy településen pang az építőanyag-telep forgalma, akkor már aggódhat az ember: gond van a természetes fejlődéssel. Ugyanis aki építkezik, az kötődését fejezi ki, s hosszú távon is lakhelyének képzeli el községét vagy városát. Mórahalmon az áfész mellett közel két éve magánvállalkozók is fantáziát láttak az építőanyag-kereskedelemben.

A temető melletti utca saroktelken, a cégtáblán Földi Lajosné szerepel, de a beszélgetésből kiderült, a férj is itt dolgozik. Emellett még öt tehergépkocsival járják az alkalmazottak az országot. Eddig úgy tűnik, jól léptek, amikor maguknak helyben munkahelyet, jövedelmet, és környezetüknek vásárlási lehetőséget biztosítottak — önérből.

Földi Lajos:

— Öt-tíz éve már ez volt a tervünk. Először megvettük a házunk melletti sarokportát. Aztán a mésztöltő, a zsákolót, ugyanis a feleségem korábban erre váltotta ki az ipart. Fokozatosan

„Hosszú utat jártunk be”

Az iskolaügy mára nemcsak az elméleti, az oktatás mikéntjére vonatkozó kérdésekben állt a figyelem középpontjába, hanem számos gyakorlati, anyagi vonatkozásban változást igényelt, ahogyan ezt a társadalmi mozgás diktálta. Vezetőink ráeszméltek arra, hogy egy jól képzett, művelt munkatárs a legalapvetőbb feltétele a kialakulóban levő piacgazdálkodásnak. És nem elég a felső vagy középfokú oktatási intézmények színvonalát emelni, az alapképzés mindennek a tartópillére. Ma az általános iskolák helyzete sok vonatkozásban igen eltérő képet mutat. Hogy idomult az elmúlt idők változásaihoz a Móraalmi Általános Iskola, milyen körülmények és lehetőség mellett dolgoznak a tanárok és tanítók?

erről kérdeztük **Hargitai Imrét**, az iskola igazgatóját, aki már nyolcadik éve vezeti a móraalmi „csapatot”.

— Az iskolánkban közel 600 diák tanul, bár elég nagy a fluktuáció. Minden évfolyamban három osztályt indítottunk, kivéve a mostani első osztályt, ahol csak kettőt. Tantermi gondjaink nincsenek, bár amíg ide eljutott az iskola, hosszú utat jártunk be, kezdve onnan, hogy az ötvenes években megszüntetett gazdasági iskola „kiszolgáló” épületeit is átalakítottuk, melyhez igen nagy társadalmi és tanácsai támogatást kaptunk. Ennyit a múltól. Szaktanári állományunk nagyon jó.

Felsőben 12-en, alsóban 11-en tanítanak, s mindannyian diplomával rendelkeznek. Csupán a napköziben alkalmazunk egy képesítés nélküli nevelőt. A bérezésünk igen jónak mondható, senkinek nincs 90 ezer forint alatt az évi keresete. Alsóban 6, felsőben 3 napközis csoportot működtetünk. Van egy diákotthonunk is, amit én inkább hétközi otthonnak neveznék, mert az a húszegyházy tanuló, aki igénybe veszi a diákotthont, hétfőn reggel érkezik, pénteken pedig hazautazik.

— Milyen az iskola felszereltsége, és milyen lehet-

őségek vannak a tanórákon kívüli foglalkozásokra?

— Itt előtűnt egy középiskola működött, nagyon sok felszerelési eszközt hagytak ránk, a hiányzókat póoltuk, így a tanórákhoz szükséges tárgyi feltételek biztosítottak; ezenkívül magnók, tévék, videó és a legfontosabb technikai eszközök mind adottak. 1989 júniusában adták át a tornacsarnokot, nagy küzdőtérrel, lelátóval: egyszerre két testnevelésórát tarthatunk a csarnokban. A kiemelkedő teljesítményt nyújtók matematika, számítástechnika, rajz és sok más szakkörön gyarapíthatják tudásukat. A lemaradtakkal korrepetáláson foglalkoznak.

— Van-e diákönkormányzat? Változtattak-e az idegennyelv-tanításon, mint sok más iskolában?

— Nálunk elég jól működött az úttörőmozgalom, ennek ellenére mi is létrehoztuk a diákönkormányzatot. Külön státust kaptunk egy szabadidő-szervezői állásra. Iskolánk orosz tagozatos volt, így szaktanár híján még nem tudtunk átállni más idegen nyelv oktatására, de várhatóan jövőre angol és németet is tanítunk. Az orosz tagozatról folyamatosan átváltunk a testnevelés tagozatra.

— Mit vár a jövőtől az oktatás területén?

— Ha életbe lép az új oktatási törvény, nagyobb önállóságot kapnak az általános iskolák. Ez távlati lehetőségként számunkra a tartalmi munka megújítását eredményezheti, az idegen nyelvek felfuttatását, és a testnevelés tagozatunk mind komolyabb „kidomborítását”. Most várom a következő igazgatóválasztást, melynek rendszerével, a titkos szavazással egyébként nem értek egyet. Ha át is kell adnom a stafétát, örömmel teszem, mert úgy érzem, minden tölem telhető elértem iskolánk számára; én jól érzem magam a gyerekek között szaktanárként is, így a személyes jövőm miatt nem aggódom, inkább az iskolánkért, hogy az anyagi nehézségek ne menjenek a tanári munka rovására.

tudtuk összehozni a mostani telepet. Tavaly már 25 millió forint volt a forgalmunk.

— Minden vevőjük helybéli?

— Úgy saccolom, hogy fele. A környező községekből is idejárnak, sőt Domaszéken szegedié is építkeznek. Ott nagyobb most a pezsgés, nem véletlen, hogy az új telepünket Domaszéken létesítettük.

— A mostani nagy drágaság veszélyezteti-e a jövőjüket?

— Még nem érződött. Akinek pénze volt, most anyagot vett rajta. A magas hitelkamat valószínűen rontani fogja a boltot. Aztán hogy a fuvar- és energiadrágulás mennyit tesz ki, még sejtésem sincs. Ha elmegy a koci egy fuvar cseréért, csak amikor megjön,

és hozzák a számlát, akkor tudom megmondani, mennyiért is adhatjuk. Ha netán csökken a forgalom, akkor szélesítjük a választékot, mondjuk, fürdőszobai berendezésekkel.

Mikor a munkájában folytattam a házaspárt, épp ebédidő volt! Senkinek sem csukták be az orra előtt a kaput, inkább rádolgoztak még egy negyed órát. Így megy ez máskor is, a vevőt nem szabad elriasztani. Hallottam tárgyalást arról is, hogy a fuvar a gyártól egyenest a portára megy, s külön nem kell érte fizetni. Sőt az ajtón ott volt egy cetli. Egy volt kuncsaftjuk maradék építőanyagát közvetítették ki, szíveségből. Igazi falusi, kisvárosi mentalitás. Úgy vélem, ezeket az embereket és az üzletüket nincs mitől féltetni.

Az összeállítást készítette: Nagy László, Nyilas Péter, Podmaniczky Szilárd, Tóth Szeles István.